NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13240

YANKO DER SHPILER

Henryk Sienkiewicz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע,
צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאָמסקי

הענריק סענקעוויטש

יאַנקאָ דער שפּילער

ייִדיש ש. באַסטאָמסקי

צווייטע אויפלאגע

פאַרלאַג
"נייע ייִדישע פאָלקסשול",
ווילנע
1933

13/29930

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע,
צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאָמסקי

הענריק סענקעוויטש

יאַנקאָ דער שפּילער

יידיש—ש. באַסטאָמסקי

צווייטע אויפלאַגע

פאַרלאַג
„נייע יידישע פאָלקסשול"
ווילנע
1933

Printed in Poland

Z. 40172

57319

Henryk Sienkiewicz

JANKO MUZYKANT

przekład S. Bastomskiego

1 9 3 8

Drukarnia F. Garbera Wilno, Zawalna 25.

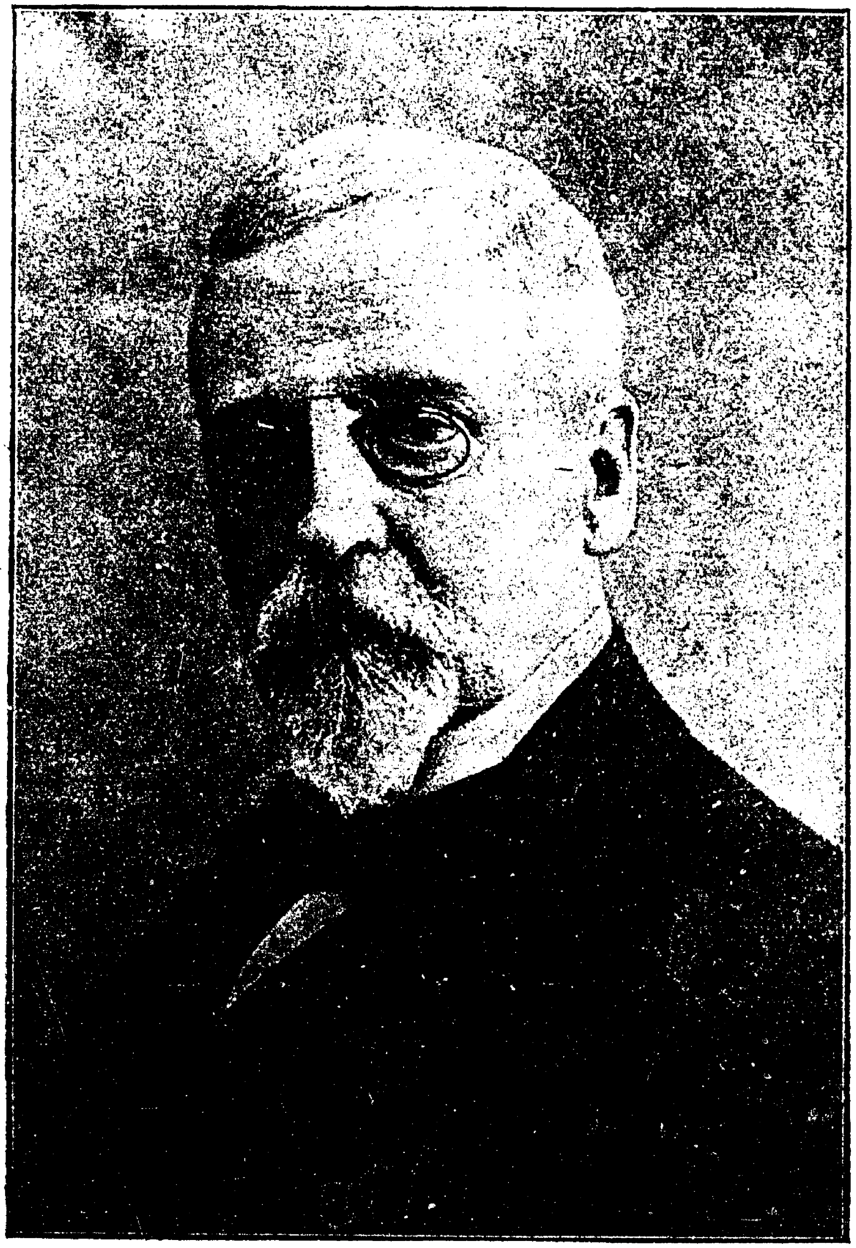

הענריק סענקיעוויטש

געקומען איז דאָס אויף דער וועלט א דאַרס און א שוואַכס. די ווייבער, וואָס האָבן זיך צונויפגעקליבן אַרום דער קינפעטאָרינס טאַפּשאַן *), האָבן געשאָקלט מיט די קעפּ ווי אויף דער מוטער, אַזוי אויפן קינד

די שמידיכע שימאָנאָווע, וועלכע איז געווען א פרוי א חכמה, האָט אַזוי גענומען טרייסטן דעם חולה:

— לאָזט מיך — האָט זי געזאָגט — וועל איך אָנצינדן איבער אייך דאָס הייליקע ליכט. ס'וועט שוין גאָרנישט זיין, מיין פריינד! איר מוזט זיך קלייבן אויף יענער וועלט... מע דאַרף שיקן נאָכן גלח, ער זאָל אייך אייערע עבירות מוחל זיין.

און א צווייטע האָט זיך אָפּגערופן: — און דאָס יינגל דאַרף מען זען גלייך אָפּטויפן. ער וועט זיך אויפן גלח אויך נישט דערוואַרטן. זאָל ער נישט בלייבן קיין פאַרשאָלטענער!

און אַזוי ריידנדיק האָט זי אָנגעצונדן דאָס ליכט, דאַן גענומען דאָס קינד, באַשפּריצט עס מיט וואַסער אַזוי, אַז עס האָט גענומען זשמורען מיט די אייגלעך, און זי האָט געזאָגט:

„אין נאָמען פון פאָטער און זון און הייליקן גייסט טויף איך דיך און גיב דיר א נאָמען „יאַן". און איצט „קריסטלעכע" נשמה, גיי, פונוואַנען דו ביסט געקומען. אמן"!

די קריסטלעכע נשמה האָט אָבער גאָר קיין חשק נישט געהאַט צו גיין, פונוואַנען זי איז געקומען, און פאַרלאָזן דעם דאַרן גופל. פאַרקערט, זי האָט נאָך גענומען דריגען מיט די פיס פון גופל, ווי נאָר זי האָט געקאָנט, און וויינען כאָטש אַזוי שוואַך און נעבעכדיק אַז, ווי די ווייבער האָבן געזאָגט — „מע האָט געקענט מיינען א קעצל, נישט קיין קעצל, צי עפּעס אַנדערש!"

מע האָט געשיקט נאָכן גלח. ער איז געקומען, האָט אָפּגעטאָן דאָס זייניקע און איז אַוועקגעפאָרן.

דער קינפעטאָרין איז בעסער געוואָרן. אין א וואָך אַרום איז זי אַוועק צו דער אַרבעט.

דאָס יינגל האָט קוים געזשיפּעט, אָבער געלעבט.

אויפן פערטן יאָר אין פרילינג האָט אים די קוקאַווקע אָפּגערופן זיין קרענק. ער איז געוואָרן שטייפער און אַזוי שוין דערקראָכן ביזן צענטן יאָר פון זיין לעבן.

פון תמיד אָן איז ער געווען אַן אויסגעדאַרטער, אַן אָפּגעבריענטער, מיט אַן אויסגעפויזטן בויך און איינגעפאַלענע באַקן; געהאַט א טשופּרינע**) א ווייסע ווי קאַנאָפּלעס, וועלכע איז אַראָפּגעהאַנגען איבער זיינע קלאָרע אויסגעגלאָצטע אויגן, וואָס האָבן געקוקט אין דער וועלט אַריין, ווי פאַרקוקט אין עפּעס אַן אומענדלעכער ווייטקייט.

ווינטער פלעגט ער זיצן הינטערן אויוון און וויינען שטיל פאַר קעלט און אַמאָל פאַר הונגער, ווען זיין מאַמע האָט נישט געהאַט וואָס אַריינצולייגן נישט אין אויגן און נישט אין טעפּל.

---

*) שלאָפבאַנק. **) א בונט האָר אויפן קאָפּ.

זומער פלעגט ער גיין אין איין העמד ארומגעגארטלט מיט א בענדל און אין א שטרויענעם „קאפעלוש“, און פון אונטער דעם צעריסענעם ראנד פונעם קאפעלוש פלעגט ער ארויסקוקן, פארדרייסנדיק ווי א פויגל דעם קאפ אינדערהויך.

זיין מאמע, אן ארעמע שכנטע, וואס האט געלעבט פון טאג אויף טאג ווי א שוואלב אונטער א פרעמדן דאך, האט אים אפשר אויף איר שטייגער האלט געהאט, אבער געשלאגן האט זי אים גאנץ אפט און שטענדיק גערופן „בענקארט“.

צו אכט יאר האט ער שוין געהאלפן פיטערן בהמות. ווען אין שטוב איז נישט געווען וואס צו עסן, פלעגט ער גיין אין וואלד קלייבן שוועמלעך. און אויב א וואלף האט אים דארט ווען נישט אויפגעגעסן, איז עס א גנאד פון דעם אייבערשטן.

געווען איז ער א ייִנגל נישט קיין איבערגעשפיצטער, און ווי די דארפישע קינדער פלעגט ער ביים ריידן מיט מענטשן ארייינלייגן דעם פינגער אין מויל.

מענטשן האבן ווייניק געהאפט אויף דעם, ער זאל זיך אויסהאדעווען, און נאך ווייניקער — זיי מאמען זאל ווען־נישט־איז דערלעבן נחת פון אים, ווייל צו קיין שום ארבעט האט ער נישט געטויגט

אומבאוווסט פונוואנען ס׳האט זיך ביי אים גענומען, נאר אויף איין זאך איז ער געווען להוט — אויפן שפילן. אומעטום האט ער געהערט — דאס שפילן. און אז ער איז אויסגעוואקסן, האט ער שוין וועגן קיין אנדער זאך נישט געקלערט. ס׳פלעגט פאסירן — ער גייט אוועק אין וואלד מיט די בהמות אדער מיט א טעפל נאך יאגדעס, ערשט ער קומט צוריק מיט ליידיקן און זאגט צו דער מאמען אינטערשטאמלענדיק:

— אוי, מאמעלע, האט דאס אין וואלד עפעס געשפילט!...

און די מאמע ענטפערט אים: — איך וועל דיר שוין אויסשפילן! וועסט שוין זען!

און אפטמאל פלעגט זי אים טאקע אויפשפילן מיטן קאכלעפל...

דאס ייִנגל פלעגט שרייען, פלעגט צוזאגן, אז מער וועט שוין דאס נישט זיין. און פונדעסטוועגן פלעגט ער זיך טראכטן, אז דארט אין וואלד האט פארט עמיץ געשפילט... וואס? צי האט ער דען געוווסט?... די סאסנעס, די בוקן, די בושעזינעס, די פייגלען — אלץ האט געשפילט: דער גאנצער וואלד און גאר!

דער ווידערקול אויך... אין פעלד האבן אים געשפילט די ווייס־בלימעלעך, אין סעדל הינטערן שטיבל האבן די וורובלעס אזוי געצווירקעט, אז די קארשן האבן זיך אזש געטרייסלט!

אין די אוונטן פלעגט ער זיך צוהערן צו אלע קלאנגען פון דארף און ער פלעגט זיכער טראכטן, אז דער גאנצער דארף שפילט. און ווען מע פלעגט אים שיקן אויף ארבעט, פונאנדערוווארפן מיסט, האט אים דער ווינט אפילו אין די ווידלעס געשפילט...

איינמאל האט אים אזוי דער וועכטער דערזען, ווי ער שטייט מיט א צעווארפענער טשופרינע און הערט זיך צו צום ווינט, וואס שפילט אין די הילצערנע ווידלעס... דערזען אים אזוי, האט ער אפגעשפילעט דעם רימען און געגעבן אים גוט צו געדענקען. וואס האט עס אבער געהאלפן?

מענטשן האבן אים א נאמען געגעבן „יאנקא דער שפילער“.

פרילינג־צייט פלעגט ער אנטלויפן פון דער היים צו דער סאושלקע מאכן פייפעלעך.

אין די נעכט, ווען די זשאַבעס פלעגן נעמען קוואַקען, די וואַכטלען אויף די לאָנקעס—רופן, די פליגן אין טוי זשומזשען, ווען די הענער הינטער די פלויטן האָבן געזונגען — האָט ער נישט געקאָנט איינשלאָפן, נאָר געהאָרכט. און איין גאָט ווייס, וואָס פאַר אַ מין שפּילן ער האָט אַפילו אין דעם געהערט...

אין קאָשטיאָל אַריין האָט אים די מאַמע נישט געקאָנט נעמען, ווייל, ווי נאָר דער אָרגאַן פלעגט נעמען שפּילן און ס׳פלעגט זיך דערהערן אַ זיס געזאַנג, פלעגן זיך דעם קינדס אייגלעך פאַרציען מיט אַ נעפּל, ווי זיי וואָלטן שוין געקוקט נישט אויף דער וועלט...

דער וועכטער, וואָס פלעגט ביינאַכט אַרומגיין איבערן דאָרף (און כּדי נישט איינצושלאָפן פלעגט ער ציילן די שטערן אין הימל אָדער איבערשטיל דורכשמועסן זיך מיט די הינט), האָט נישט איינמאָל געזען, ווי יאַנעקס ווייסע העמד שלייכט זיך אין דער פינצטער צו דער קרעטשמע צו.

דאָס ייִנגל פלעגט אָבער גיין נישט אין קרעטשמע אַריין, נאָר בלייבן פאַר דער קרעטשמע, פאַרטייען זיך הינטער אַ וואַנט און האָרכן. מע האָט דאָרט געטאַנצט. פון צייט צו צייט פלעגט אַ פאַראָבעק אויסשרייען „או—האַ!״, ס׳האָט זיך געהערט אַ טופּעריי פון שטיוול, מיידלשע שטימען „וואָס איז דען?״ די פידלען האָבן געשפּילט:

„לאָמיר עסן, לאָמיר טרינקען, לאָמיר פריילעך זיין!״

און דער באַס האָט שטאָלץ געענטפערט מיט אַ גראָבן קול:

„ווי גאָט האָט געבאָטן, ווי גאָט האָט געבאָטן!״

די פענצטער האָבן געלויכטן און יעדער בערוועגע אין קרעטשמע, האָט זיך געדאַכט, וויגט זיך, זינגט און שפּילט מיט. און יאַנעק האָט געהאָרכט!.. וואָס וואָלט ער נישט אוועקגעגעבן דערפאַר, אַז ער זאָל קאָנען האָבן אַזאַ פידל, וואָס שפּילט אַזוי צאַרט: „לאָמיר עסן, לאָמיר טרינקען, לאָמיר פריילעך זיין!״ פאַר אַזוינע זינגענדיקע ברעטלעך!.. נאָר ווו באַקומט מען דאָס? ווו מאַכט מען אַזוינע? ווען מע וואָלט אים לכל־הפּחות געלאָזן כאָטש איין מאָל נעמען אַזוינס אין האַנט אַריין! נאָר ווי? ער מעג נאָר זיך איינהאָרכן, און דאָס האָט ער געוויינטלעך זיך איינגעהאָרכט נאָר ביז דאַן, ביז וואַנען ס׳פלעגט זיך דערהערן אין דערפינצטער דעם וועכטערס קול:

— וועסט גיין אַהיים, דו שד איינער?

דאַן פלעגט ער אַנטלויפן מיט די באָרוועסע פיסלעך אַהיים.

און אין דער פינצטער פלעגט אים נאָכיאָגן דאָס קול פונם פידל:

„לאָמיר עסן, לאָמיר טרינקען, לאָמיר פריילעך זיין!..״

און דער שטאָלצער קול פון באַס:

„ווי גאָט האָט געבאָטן! ווי גאָט האָט געבאָטן!״

ווען עס האָט זיך אים נאָר געמאַכט צו הערן אַ פידל—צי אויף דאָזשינקעס*) צי אויף אַ חתונה — איז דאָס שוין פאַר אים געווען אַ גרויסער יום־טוב. ער פלעגט נאָכדעם אַרויפקריכן אויפן אויוון און גאַנצע טעג גאָרנישט ריידן, נאָר קוקן ווי אַ קאָטער אין דער פינצטער מיט זיינע בלישטשענדיקע אויגן.

שפּעטער האָט ער זיך אַליין געמאַכט אַ פידעלע פון שינדלען און פערדישע האָר. דאָס פידעלע האָט אָבער נישט געוואָלט שפּילן אַזוי שיין ווי יענע אין דער

*) דער יום־טוב פון סוף קאָרנשניט.

קרעטשמע. זי האָט געפּישטשעט שטיל, אַזוי ווי מײַזעלעך אָדער קאַמאַרן. פונדעסטוועגן האָט ער אויפֿן פֿידעלע געשפּילט פֿון פֿרי ביז שפּעט, כאָטש ער האָט דערפֿאַר באַקומען אַזוי פֿיל שטורקאַצעס, אַז ער האָט אויסגעזען ווי אַ צעקלאַפּטער נישט קיין צײַטיקער עפּל. אָבער אַזאַ נאַטור האָט ער שוין געהאַט.

וואָס ווײַטער איז דאָס ייִנגל אַלץ דאַרער געוואָרן. נאָר אַ בויך האָט ער שטענדיק געהאַט אַ גרויסן, אַ טשופּרינע — וואָס ווײַטער אַלץ אַ געדיכטערע און אויגן — אַלץ ברייטער פֿונאַנדערגעעפֿנטע, הגם אָפֿט פֿאַרגאָסענע מיט טרערן. די באַקן און די ברוסט זײַנען אים אײַנגעפֿאַלן וואָס ווײַטער אַלץ טיפֿער און טיפֿער...

ער איז גאָרנישט ענלעך געווען אויף אַנדערע קינדער. גיכער איז ער געווען ווי זײַן שינדל-פֿידעלע, וואָס האָט קוים געדרימפּלט.

אין דער צײַט פֿאַר קאָרנשניט פֿלעגט עס כמעט אויסגיין פֿון הונגער, אָפֿטערס געלעבט מיט רויע מערן און מיטן פֿאַרלאַנג צו האָבן אַ פֿידל.

פֿון דעם דאָזיקן פֿאַרלאַנג איז אָבער פֿאַר אים קיין גוטס נישט אַרויסגעקומען.

אַ לאַקײַ פֿון הויף האָט געהאַט אַ פֿידל. פֿון צײַט צו צײַט פֿלעגט ער פֿאַרנאַכטלעך שפּילן אויף דער פֿידל, כּדי צו געפֿינען חן בײַ דער שטוב-מיידל.

יאַנעק פֿלעגט זיך אָפֿטמאָל אונטערגנבֿענען דורך די לאָפּוכעס*) אַזש ביז דער אָפֿענער טיר פֿון שפּײַז-צימער, כּדי אַ קוק צו טאָן אויף דער פֿידל. זי איז טאַקע געהאַנגען אויף דער וואַנט אַנטקעגן טיר. און דאָס ייִנגל האָט די גאַנצע נשמה זײַנע געשטרעקט צו איר דורך די אויגן. אים האָט זיך געדאַכט, אַז דאָס איז פֿאַר אים אַ הייליקייט נישט קיין צוטריטלעכע, צו וועלכער ער איז ניט ראוי זיך צוצורירן, אַז דאָס איז זײַן טײַערסטער ליבלינג. פֿונדעסטוועגן האָט ער נאָך דעם געגאַרט. אים האָט זיך געוואָלט כאָטש איין מאָל האַלטן עס אין האַנט, לכל הפּחות צוקוקן זיך צו דעם פֿון דער נאָענט.

דאָס אָרעם קליין ייִנגלס הערצל האָט געציטערט פֿאַר פֿרייד פֿון דעם געדאַנק וועגן אַזאַ גליק.

איינמאָל בײַנאַכט איז אין שפּײַז-צימער קיינער נישט געווען. די באַלעבאַטים זײַנען פֿון לאַנג געזעסן אין אויסלאַנד. דער הויף איז געווען פּוסט און דער לאַקײַ פֿלעגט כּסדר זיצן בײַ דער שטוב-מיידל אין אַנדער זײַט הויף.

פֿאַרטײַעט איז גראָז האָט שוין יאַנעק לאַנג געקוקט דורך דער אָפֿענער ברייטער טיר אויפֿן ציל פֿון אַלע זײַנע באַגערן. די לבֿנה אויפֿן הימל איז גראָד געווען אַ פֿולע און האָט אַרײַנגעשײַנט פֿון אַ זײַט אין שפּײַז-צימער, אָפּשפּיגלענדיק זיך אין דער פֿאָרם פֿון אַ גרויסן העלן קוואַדראַט אויף דער אַנטקעגנדיקער וואַנט.

און דער דאָזיקער קוואַדראַט האָט זיך פּאַמעלעך אַלץ דערנענטערט צו דער פֿידל און ענדלעך זי אינגאַנצן באַלויכטן.

דאַן האָט זיך אויסגעדוכט, אַז אין דער פֿינצטערער טיפֿעניש האָט פֿון איר אַזוי ווי געשלאָגן אַ זילבערנע ליכטיקייט. דערהויפּט די רעליעפֿע טיילן זײַנען אַזוי שטאַרק געווען באַלויכטן, אַז יאַנעק האָט קוים געקאָנט קוקן אויף זיי. בײַ דעם דאָזיקן ליכט האָט מען אַלץ בולט געזען: די אויסגעשניצטע זײַטן, די סטרונעס און דאָס פֿאַרבויגן

*) געוויקסן מיט גרויסע בלעטער.

הענטל. די רעדעלעך פון די זייטן האָבן געפינקלט ווי די לייכטווערעמלעך, און אין דער לענג איז אראָפּגעהאנגען דער פּמיטשיק, ענלעך צו אַ דינער זילבערנער רוט...

אַך! אַלץ איז געווען אַזוי שיין, אַזוי וווּנדערבאַר! וואָס ווייטער האָט יאַנעק געקוקט אויף דעם אַלץ גיריקער. פאַרפלאָנטערט אין די גראָזן, מיט די עלנבויגנס אָנגעשפּאַרט אָן די דאַרע קני, מיט אָן אָפענעם מויל האָט ער געקוקט און געקוקט. דאָ האָט אים אַ פּחד איינגעהאַלטן אויף אָן אָרט, דאָ האָט אים אָן אומבאַזיגבאַרער באַגער געשטויסן פאָרויס. אַ כּישוף צי וואָס?.. צייטנווייז האָט זיך אויסגעוויזן, אַז די באַלויכטענע פידל האָט זיך אַזוי ווי דערנענטערט, איז געשווומען צום קינד... מאָמענטנווייז פלעגט זי ווי פאַרלאָשן ווערן, כּדי באַלד ווידער אויפצושיינען נאָך שטאַרקער. אַ כּישוף, אָן אמתער כּישוף!

דערווייל האָט אַ בלאָז געטאָן אַ ווינט. די ביימער האָבן שטיל גענומען רוישן, די גראָזן — זיך וואַרפן, און יאַנעק האָט אַזוי ווי דייטלעך געהערט.

— גיי, יאַנעק! אין שפּייז-צימער איז קיינער נישטאָ... גיי יאַנעק!..

די נאַכט איז געווען אַ ליכטיקע, אַ העלע. אין פריצישן גאָרטן האָט גענומען זינגען דער נאַכטיגאַל — דאָ שטיל, דאָ העכער: „גיי, גיי, נעם!..״

אַ נאַכט-פייגעלע האָט זיך מיט אַ שטילן פליען גענומען דרייען אַרום דעם קינדס קעפּל און רופן: „ניין, יאַנעק, ניין״!

נאָר דאָס פייגעלע איז אַוועקגעפלויגן און דער נאַכטיגאַל איז פאַרבליבן.

און די לאָפּוכעס האָבן אַלץ דייטלעכער געברומט: „דאָרטן איז קיינער נישטאָ!..

די פידל האָט זיך ווידער צעשטראַלט.

דאָס אָרעם קליין איינגעדריייט גופל האָט זיך פּאַמעלעך און פאָרזיכטיק גערוקט פאָרויס. און דער נאַכטיגאַל האָט זיך דערווייל שטיל אונטערגעפיפן: „גיי, גיי, יאַנעק״! די ווייסע העמד האָט זיך אַלץ נענטער און נענטער גערוקט צו דער טיר פון שפּייז-צימער. זי איז שוין נים פאַרדעקט מיט די טונקעלע לאָפּוכעס. אויף דער שוועל הערט זיך דער האַסטיקער אָטעם פון דער קראַנקער קינדער-ברוסט. נאָך אַ רגע און די ווייסע העמד פאַרשווינדט. איין באָרוועס פיסל נאָר זעט זיך נאָך אַרויס אויסער דער שוועל

אומזיסט, פייגעלע, פליסטו נאָכאַמאָל פאַרביי און דו רופסט: ניטע! ניטע!... — יאַנעק איז שוין אין שפּייז-צימער.

גלייך האָבן זיך ווי דערשראָקענע הילכיק פונאַנדערגעקוואַקעט די זשאַבעס אין גאָרטן-טייכל. נאָר באַלד זיינען זיי שטיל געוואָרן. דער נאַכטיגאַל האָט אויפגעהערט צו פייפן, די לאָפּוכעס — צו רוישן.

יאַנעק האָט זיך דערווייל שטיל און פאָרזיכטיק געשלייכט. באַלד איז אים אָבער באַפאַלן אַ שרעק. צווישן די בלעטער האָט ער זיך געפילט ווי ביי זיך, ווי אַ ווילדע חיה צווישן געוויקסן, און איצט איז ער געווען ווי אַ ווילדע חיה אין אַ שטייג. זיינע באַוועגונגען זיינען געוואָרן ראַשיקער, דער אָטעם — קורץ און פייפנדיק, און דערביי האָט אים אַרומגעהילט אַ פינצטערניש. אַ שטילער זומערדיקער בליץ דורכפליענדיק צווישן מזרח און מערב האָט נאָכאַמאָל באַלויכטן דעם שפּייז-צימער און יאַנעקן — אויף אַלע פיר לעבן דער פידל, מיט אַ פאַרריסענעם קאָפּ אינדערהויך. נאָר דער בליץ האָט זיך אויסגעלאָשן, אַ וואָלקן האָט פאַרדעקט די לבנה און קיינזאַך האָט מען נים געזען און געהערט.

ערשט אין אַ ווײַלע אַרום האָט זיך פון דער פינצטערניש דערטראָגן אַ שטילער װײנענדיקער קלאַנג, ווי עמיץ וואָלט אויסגערן אָנגעריסטע סטרונעס — און פּלוצלונג...

אַ גראָב פאַרשלאָפן קול, וואָס איז אַרויסגעקומען פון אַ ווינקל שטוב, האָט בייז געפרעגט:

— ווער איז דאָרטן?

יאַנעק האָט פאַרשטיקט דעם אָטעם אין ברוסט. דאָס גראָב קול האָט אָבער איבערגעפרעגט:

— ווער איז דאָרטן?

אַ שוועבעלע האָט אָנגעהויבן צו שווינדלען איבער דער וואַנט. ס'איז ליכטיק געוואָרן, און דערנאָך — אַך, גאָט! ס'דערהערן זיך קולות, קלעפּ, אַ געוויין פון אַ קינד, געשרייען, אַ געביל פון הינט, אַ געלאַף פון ליכט איבער די שויבן, אַ טומל אין גאַנצן הויף...

אויף מאָרגן איז שוין דער נעבעכדיקער יאַנעק געשטאַנען פאַרן געריכט ביים וואָיט.

האָט מען אים דאָרט געוואָלט משפטן ווי אַ גנבֿ?.. ווייזט אויס. דער וואָיט און די לאַוניקעס האָבן אים באַטראַכט, ווי ער איז געשטאַנען פאַר זיי מיט אַ פינגער אין מויל, מיט אויסגעגלאָצטע צעשראָקענע אויגן, אַ קליינער, אַ דאַרער, אָן אַרומגעריסענער, אַ צעשלאָגענער, ווייס ניט, וווּ ער איז און וואָס מע וויל פון אים...

ווי קען מען משפטן אַזאַ צרהדיקן, האָט איז אינגאַנצן צען יאָר אַלט און האַלט זיך קוים אויף די פיס? זאָל מען אים שיקן אין תפיסה אַריין צי ווי?... מע דאַרף דאָך פונדעסטוועגן אויך אַ ביסל רחמנות האָבן אויף אַ קינד. זאָל אים דער וועכטער נעמען. זאָל ער אים אָפּשמייסן, ער זאָל גאָכאַמאָל נישט גנבענען און פאַרטיק. —

— געוויס!

מע האָט גערופן סטאַכן, דעם וועכטער.

— נעם אים און גיב אים, ער זאָל געדענקען.

סטאַך האָט אַ שאָקל געטאָן מיט זיין גרישעוואַטן חיהשן קאָפּ, האָט גענומען יאַנעקן אונטערן אָרעם ווי אַ קעצל און אים אַוועקגעטראָגן צום שטאַל צו.

דאָס קינד, צי עס האָט גוט פאַרשטאַנען, וועגן וואָס עס גייט, צי עס האָט זיך איבערגעשראָקן, נאָר עס האָט קיין וואָרט ניט געזאָגט. עס האָט נאָר געקוקט, ווי עס וואָלט געקוקט אַ פויגל. ווייס ער דען, וואָס מ'וויל מיט אים טאָן? ערשט דעמאָלט, ווען סטאַך האָט אים אין שטאַל גענומען אין די הענט אַריין, אויסגעצויגן אויף דער ערד און פאַרקאַשערנדיק די העמד דערלאַנגט אַ שמיץ, ערשט דעמאָלט האָט יאַנעק אַ געשריי געטאָן:

— מאַמעלע!.. און ווי דער וועכטער מיט דער רוט — ער אַלץ — „מאַמעלע, מאַמעלע“! אָבער וואָס ווייטער אַלץ שטילער, שוואַכער, ביז צום ווייפילטן מאָל איז דאָס קינד אינגאַנצן אַנטשוויגן געוואָרן און ניט גערופן שוין די מאַמען.

נעבעכדיק צעבראָכן פידעלע...

— עי, דו גרישער בייזער סטאַך! ווער שלאָגט דאָס אַזוי קינדער? ס'איז דאָך קליין און שוואַך און פון תמיד אָן ס'זיך דאָס קוים געהאַלטן!

די מאַמע איז געקומען, האָט צוגענומען דעם יינגל; אַהיים האָט זי אים אָבער געדאַרפט אַוועקטראָגן.

אויפן אַנדער טאָג איז שוין יאַנעק ניט אויפגעשטאַנען און אויסן דריטן פאַר-

נאָכט איז ער שוין רויִק אויסגעגאַנגען אויפֿן טאַפּטשאַן אונטער דער אויסגעקראָכענער דעקע.

אויפֿן קאַרשנבוים, וואָס איז געוואַקסן בײַ דער פּריזבע, האָבן געטשוויטשערט די שוואַלבן. אַ זונענשטראַל האָט זיך אַרײַנגעריסן דורך דער שויב און באַגאָסן מיט אַ גאָלדענער ליכטיקייט דעם קינדס צעשויבערט קעפּל און פּנימל, אין וועלכן ס'איז ניט פֿאַרבליבן קיין טראָפּן בלוט. דער דאָזיקער שטראַל איז געווען ווי אַ מין שליאַך, אויף וועלכן עס האָט געדאַרפֿט אַוועקגיין די קליינע נשמה פֿונעם ייִנגל. גוט, וואָס כאָטש אין דער רגע פֿון טויט איז זי געגאַנגען מיט אַ ברייטן זוניקן וועג, ווײַל פֿאַרן לעבן איז איר וועג געווען דורכויס אַ דאָרנדיקער.

דערווײַל האָט זיך די אויסגעדאַרטע ברוסט אַ ריר געטאָן פֿון אַן אָטעם־צוג. דעם קינדס פּנים האָט זיך ווי צוגעהאָרכט צו די דאָרפֿישע קלאַנגען, וואָס זײַנען דערגאַנגען דורכן אָפֿענעם פֿענצטער. ס'איז געווען אָוונט. די מיידלעך האָבן זיך צוריקגעקערט פֿון הײַ־קלײַבן און געזונגען. „אוי, אויפֿן גרינעם, אויפֿן פֿעלד"!.. און פֿון סאַזשלקע איז דערגאַנגען אַ שפּיל פֿון פּייפֿעלעך. צום לעצטן מאָל האָט זיך יאַנעק אײַנגעהאָרכט, ווי דער דאָרף שפּילט... אויפֿן געלעגער פֿאַר אים איז געלעגן זײַן שינדל־פֿידעלע.

פּלוצלונג האָט זיך דאָס פּנים פֿונעם שטאַרבנדיקן קינד אויפֿגעלויכטן און די ווײַסע ליפּן האָבן גענומען שעפּטשען:

— מאַמעלע?...

— וואָס, זונעלע? — האָט זיך אָפּגערופֿן די מאַמע, וואָס ס'האָבן איר געשטיקט די טרערן.

— מאַמעלע! אויפֿן הימל וועט מיר גאָט געבן אַן אמתע פֿידל?

— געבן דיר, זונעלע, יאָ! — האָט די מאַמע געענטפֿערט. מער האָט זי שוין אָבער ניט געקענט ריידן, ווײַל פֿון איר האַרטער ברוסט האָט פּלוצלונג אַ שטראָם געטאָן אַ דורכנעמענדיקער צער. זי האָט נאָר אַ קרעכץ געטאָן: „אוי, יעזוס, יעזוס"! און געפֿאַלן מיטן פּנים אויפֿן קאַסטן און גענומען שרײַען, ווי זי וואָלט פֿון זינען אַראָפּ, אָדער ווי אַ מענטש, וואָס זעט, אַז ער וועט שוין פֿון טויט ניט אַרויסרײַסן זײַן ליבסטן.

און זי האָט אים טאַקע ניט אַרויסגעריסן. ווען זי האָט זיך אויפֿגעהויבן און נאָכאַמאָל אַ קוק געטאָן אויפֿן קינד, זײַנען, אמת, די אויגן פֿון קליינעם שפּילער געווען אָפֿן, נאָר אומבאַוועגלעך; דאָס פּנים איז געווען זייער ערנסט, חושך און אויסגעצויגן. דער זונענשטראַל איז אויך אַוועק...

— פֿריד צו דיר, יאַנעק!

* * *

אויף מאָרגן זײַנען די פּריצים פֿון הויף צוריקגעקומען פֿון איטאַליע, צוזאַמען מיט דער טאָכטער און אַ יונגנמאַן, אַ חתן.

דער יונגערמאַן האָט געזאָגט: — סאַר אַ שיין לאַנד איטאַליע איז!

— און וואָס פֿאַר אַ פֿאָלק פֿון קינסטלער!... ס'איז אַ גליק אויסצוזעפֿינען דאָרט טאַלענטן און זיי אונטערצושטיצן!

איבער יאַנעקן האָבן גערוישט די בעריאָזעס...

אַבאָנירט אַלע
און פאַרשפּרייט
דעם אילוסטרירטן
2=וועכנטלעכן
קינדער-זשורנאַל
„גרינינקע ביימעלעך“,

וואָס דערשיינט אין ווילנע
אונטער דער רעדאַקציע פון ש. באַסטאָמסקי.

די „גרינינקע ביימעלעך“ איז דער איינציקער 2=וועכנטלעכער אילוסטרירטער יידישער קינדער=זשורנאַל.

די „גרינינקע ביימעלעך“ ווערן פאַרשפּרייט און געלייענט פון די יידישע קינדער אין דער גאַנצער וועלט.

אין די „גרינינקע ביימעלעך“ שפּיגלט זיך אָפּ דאָס לעבן פון די יידישע שולן אין דער גאַנצער וועלט.

די „גרינינקע ביימעלעך“ העלפן בויען די נייַע יידישע שול.

אין די „גרינינקע ביימעלעך“ ווערן געדרוקט: בילדער, דערציילונגען און מעשהלעך, רייַזעס, ביאָגראַפיעס, קינדער=פּיעסן, וויסנש. דערציילונגען, זאַמלונגען פון וויצן, רעטענישן, שפּילן א. א.

די „גרינינקע ביימעלעך“ האָבן פאַרדינט די אַלגעמיינע אָנערקענונג און דאַרפן זיך געפינען אין יעדן יידישן הויז.

אַלע פרייַנט פון יידישן וואָרט און יידישן קינד דאַרפן טאָן פאַר די „גרינינקע ביימעלעך“ אַלץ, וואָס ס'איז נאָר מיגלעך.

אַבאָנירט אַלע שאַפט קרייַזלעך צו פאַרשפּרייטן די **„גרינינקע ביימעלעך“**

——— אַבאָנעמענטס פּרייז: ———

[illegible] (20 נומ.) [illegible] (1.20 דאָל.) אַ האַלב יאָר (10 נומ.) 4 ג. (60 סענט)

[illegible] שאַפן אַ גרעסערע צאָל אַבאָנענטן באַקומט מען פּרעמיעס.

אדרעס פאַר בריוו און געלט **S. Bastomski, Wilno. Stefańska 24. m. 28.**